

Speciale India-uitgave: Bulletin Oriental Bird Club

Er is alle reden om India op zijn vogels te gaan onderzoeken. Vogelaars die dat van plan zijn, mogen Bulletin 22 van de Oriental Bird Club (OBC) niet missen. Dit is een 'special India issue' met een aantal artikelen over vogels en vogelgebieden van het subcontinent, inclusief een separate bijlage van dertig bladzijden met daarin goed gedocumenteerde suggesties voor vogelreizen in verschillende delen van India. Ook hoe er te komen (met openbaar vervoer), waar te overnachten en naar welke soorten men kan uitkijken. Trouwens, voor degenen die is geïnteresseerd in vogels van Zuidoost-Azië inclusief Indonesië, is een lidmaatschap van de OBC toch het overwegen waard.

Voor f 12,- per jaar ontvangt men dan twee maal het bulletin en eens per jaar het tijdschrift 'Forktail'. Adres: Oriental Bird Club, c/o The Lodge, Sandy, Bedfordshire, SG 19 2DL, UK-Engeland.

Birds of Kenya and Northern Tanzania

Welke vogelaars zullen niet dromen van een bezoek aan Kenia of, indien ze er al waren, uitzien naar de volgende reis? Een moderne en stimulerende veldgids om de ruim 1100 in Kenia en Noord-Tanzania voorkomende soorten onder de knie te krijgen, stond hen tot voor kort bij excursies in Oost-Afrika niet terzijde: 'A field guide to the birds of Eastern Africa' van Williams is gedaetd en de pillen van Mackworth-Praed en Grant lenen zich niet voor de rugzak en trouwens nauwelijks voor een koffer. In korte tijd kwam daarin verandering. Vorig jaar verscheen de prima Collins gids 'Birds of Eastern Africa' van landgenoot Ber van Perlo en dan is er nu 'Birds of Kenya and Northern Tanzania', een aflevering in de roemrijke 'Helm Identification Guides' serie. Dat 'guides' gaat overigens langs het randje want het gaat om een uit de kluiten gewassen boekwerk van ruim 700 bladzijden, met een gewicht dat zich in de rugzak doet gelden. Maar op excursie heeft men dan wel alle informatie bij de hand, want ook deze Helmutgave bezit veldgids- en handboek kwaliteiten. Helm deed een beroep op specialisten. Geen betere kenner van de Oostafrikaanse avifauna dan de sinds 1959 in Kenia wonende Don Turner. Buiten deze werkten aan de tekst David Pearson en Dale Zimmerman, Amerikaan, die tevens een deel van de platen voor zijn rekening nam. Ook zijn er platen van Douglas Pratt en Ian Willis, bekend van onder andere 'Birds of the Western Palearctic' en 'Handbook of the Birds of the World'. De drie schilders maakten 124 kleurenplaten, alle van uitstekende kwaliteit en voorts talloze lijntekeningen. Recensent ervoer het niet als storend drie verschillende stijlen tegen te komen; het werk van Douglas Pratt kreeg lichte voorkeur. Na een voorwoord van Roger Tory Peterson vol-

gen korte openingshoofdstukken en kaarten, waarop alle in de tekst genoemde lokaties staan aangegeven. Voorts verhandelingen over klimaat, vegetatie en biotopen met toevoeging van 38 verschillende in het studiegebied aanwezige terreintypen. Het hoofdstuk over bescherming is kort maar wel met de veelzeggende mededeling dat Kenia van 7,5 miljoen inwoners in 1961 groeide naar 22 miljoen in 1991 en dat in 2025 de natie 83 miljoen mensen zal moeten kunnen herbergen. De soortbeschrijvingen bieden maten, kleden, geluid, gedrag, onderlinge verschillen tussen veel op elkaar gelijkende soorten alsmede status en voorkomen. Voor de vogelaar die deze streken bezoekt, zijn vooral de 1058 minitieuze verspreidingskaartjes waardevol, die hem in staat stellen na te gaan welke soorten waar zijn te verwachten.

Met uitzondering van het zuidelijke deel van Afrika verscheen niet eerder een regionale Afrikaanse avifauna van een kwaliteit en diepgang als 'Birds of Kenya and Northern Tanzania', naar zich laat aanzien onmisbaar voor de gebenedijde vogelaar die Oost-Afrika gaat bezoeken.

G.L. Ouweneel

Dale A. Zimmerman, Donald A. Turner & David J. Pearson: Birds of Kenya and Northern Tanzania. Illustraties van Dale A. Zimmerman, Ian Willis, H. Douglas Pratt. 740 bladzijden, 124 kleurenplaten, kaarten en lijntekeningen (1996). Uitg. Christopher Helm, A. & C. Black (Publishers) Ltd., 35 Bedford Row, London WC1R 4JH. ISBN 0-7136-3968-7. Prijs £ 40, f 117,50, circa Bfr. 2200,-.

Wegwijzer voor aankomende vogelaars

Een wegwijzer voor de beginneling die zijn interesse voor vogels wil uitbreiden, is best een gat in de markt. En daarom waren de verwachtingen over de pas verschenen wegwijzer hoog gespannen. Het boek met een woord vooraf van professor Voous, magnifieke gouaches van Jan Weenink en dat in samenwerking met Sovon-Vogelonderzoek Nederland, IVN Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie en Vogelbescherming Nederland tot stand is gekomen, wekt wel wat beloften.

Weliswaar komt de auteur met tal van originaliteiten en bewijst een goede kennis over de vogels en de vogelstudie in Nederland maar de beginneling krijgt niet wat hem/haar toekomt. Het boek is bijzonder leuk maar beter geschikt voor een lid van een vogelwerkgroep die al wat jaren meeloopt en zich wat oppervlakkig altijd al voor vogels heeft geïnteresseerd, er veel over heeft gehoord op excursie en er nu wel eens wat meer over wil weten.

Maar de doorsnee beginneling komt met dit boek niet goed uit de voeten. Er worden vele vogelnamen genoemd en als voorbeeld gesteld, waar hij nog nooit van heeft gehoord, maar hij krijgt geen antwoord op de meest elementaire

vragen om verder te kunnen komen dan de kennis die hij heeft over wat vogelsoorten die regelmatig in kleine tuinen voorkomen. Hij of zij is nog niet zo ver dat hij of zij aan broedvogeltellingen mee kan doen, een dure kijker zal kopen of aan nestkastonderzoek kan meedoen. Welke eenvoudige kijker moet worden aangeschaft, welke eenvoudige boeken zijn aan te bevelen, hoe breng ik vogels op naam, waar moet ik speciaal op letten, hoe herken ik vogels aan hun zang of roep en zijn cassette-bandjes of cd's met vogelzang daarbij bruikbaar, hoe kan ik met mijn personal computer gemakkelijk mijn waarnemingen vastleggen, waar kan ik medegeïnteresseerden treffen zonder meteen van een of andere organisatie lid te moeten worden? Kortom de beginnening vindt in dit boek geen of niet voldoende antwoord op de eerste vragen die een beginnening kan stellen. Voor de auteur zijn de perikelen waar de beginnening mee te doen krijgt, in tal van gevallen zo eenvoudig dat hij daaraan voorbij is gegaan. Dat is een gemiste kans voor het overigens leuke boek dat vol met wetenswaardigheden over vogels staat van een auteur die weet waar hij het over heeft.

Vic Langenhoff: Wegwijzer voor aankomende vogelaars. 176 bladzijden, 31 gouaches van Jan Weenink, vele zwartwit-illustraties (1996). Uitg. Scheffers, Prof. Hugo de Vrieslaan 1, 3571 GE Utrecht, (030) 273 64 75. ISBN 90-5546-027-3. Prijs f 39,75, Bfr. 800.

Handbook of the birds of the world deel 3

'Monumentaal in alle opzichten' is de overtuiging die zich onvermijdelijk vestigt bij degenen die de delen van het 'Handbook of the Birds of the World' (HBW) doorneemt. Waarbij recensent het deze zomer 1996 verschenen derde deel nog indrukwekkender vond dan beide vorige. Met 821 bladzijden overtreft dit deel de eerdere in omvang. Veel van de 389 kleurenfoto's zijn zo adembenemend dat de fotoredactie kennelijk heeft kunnen selecteren uit het crème de la crème van hetgeen aan vogelfoto's werd gemaakt. En voorts gingen niet minder dan 34 specialisten in op de uitnodiging om, ieder op zijn vakgebied, hoofdstukken te verzorgen. Voor de zestig kleurenplaten leverden tien kunstenaars werk. En nog wat cijfers: in deel drie vinden wij ruim tachtig bladzijden bibliografische referenties met circa 10.000 titels en 557 verspreidingskaartjes. met gerechtvaardigde trots vermeldt de redactie die de kostbare en zeer wijd verspreide brochure in een verschijning van deel drie voorafging, dat nu 69 van de 176 vogelfamilies zijn behandeld en dat de drie delen binnen een periode van vier jaar zijn verschenen. Men verwacht elk anderhalf jaar met een aflevering te kunnen uitkomen en nog steeds met twaalf delen te volstaan om de gehele mondiale avifauna te beschrijven, zodat dan de serie omstreeks 2010 gereed kan zijn.

Alom valt het handboek lof ten deel. De redactie meende er goed aan te doen tien van de meest waardeerende bijvalsbetuigingen af te drukken op binnenzijde omslag, alle citaten uit recensies die

verschenen in vooraanstaande ornithologische tijdschriften.

Deel drie vangt aan met de Hoatzin *Opisthocomus hoazin* en eindigt met de alkachtigen *Alcedidae*, zodat wij in dit deel intrigerende families als trappen *Otididae*, kraanvogels *Gruidae*, steltlopers *Charadrii*, meeuwen *Laridae* en sterns *Sternidae* aantreffen. Na een voorwoord van Robert Bateman volgen de soortbesprekingen met per familie steeds een inleidend hoofdstuk. Op bewonderenswaardige wijze is men erin geslaagd deze hoofdstukken te voorzien van voortreffelijke tekstbegeleidende foto's, waarvoor ook Nederlandse vogelfotografen werk leverden. Sommige foto's zijn adembenemend zoals die van de Blonde Ruiter *Tyrngitis subruficollis* op bladzijde 467. De fotoserie van toernooi houdende Kemphanen *Philomachus pugnax* stamt van de Workumerwaard. Noch bij de algemene hoofdstukken noch bij de individuele soortbesprekingen, bekruipt de lezer het gevoel dat om reden van ruimtegebrek op informatie werd gekort of geheel weggelaten. Integendeel. De enorme hoeveelheid bijeengebrachte gegevens weet de redactie op evenwichtige en harmonieuze wijze te rangschikken, waardoor een aangename en verrassende uniformiteit ontstaat. J. van Gils, T. Piersma en P. Wiersma zijn de Nederlanders die de eer toeviel, bijdragen te kunnen leveren aan deel drie.

De tekstlengte van de soortbesprekingen is uiteraard afhankelijk van hetgeen van de soort bekend is. Bij deze besprekingen vinden wij taxonomie, verspreiding, uiterlijk, biotoop, voedsel en gedrag, broeden, trek alsmede status en bescherming. Daar waar voorhanden, is er een schatting van omvang van de wereldpopulatie, waarbij het opvalt dat met een geraamd bestand van vijftig exemplaren de Eskimo Wulp *Numenius borealis* nog niet is opgegeven.

Natuurlijk is met de aanschaf van de handboekdelen een niet kinderachtig bedrag gemoeid, zeker indien men een verschijningsfrequentie van anderhalf jaar overeind weet te houden. Een behoorlijke aanslag op het boekenbudget. Degeenen die inhaken, waarvoor overigens veel pleit, raadt recensent aan zich goed te oriënteren over de voordeligste wijze van aanschaf. Via BirdLife International in Cambridge of direct via de uitgever in Barcelona pakt wellicht het gunstigste uit.

G.L.O.

Josep del Hoyo, Andrew Elliott & Jordi Sargatal: Handbook of the Birds of the World. 821 bladzijden, 60 kleurenplaten, 389 kleurenfoto's, 577 verspreidingskaartjes (1996). ISBN 8487334-20-2. Uitg. Lynx Edicions, Passeig de Gràcia 12, 08007-Barcelona, Spanje. Prijs f 280,-. Sp.pes. 17.293 inclusief verzendkosten. Tel.: +34-3-301 07 77, fax: +34-3-302 14 75. E-mail: lynx@hbw.com. Internet: <http://www.hbw.com>.

Jaarboek Likona 1995

Likona (Limburgse Koepel voor Natuurstudie) heeft, evenals afgelopen jaren, weer een keurig verzorgd jaarboek uitgegeven. Deze Limburgse Koepel voor Natuurstudie is een samenwerkingsverband van de twaalf werkgroepen die ac-

tief zijn rond de natuurstudie in de Belgische provincie Limburg. Deze koepel wordt door het Provinciebestuur actief ondersteund. Het Provinciaal Natuurcentrum (Zuivelmarkt 33, B-3500 Hasselt) verzorgt het secretariaat. De contactpersoon van de Provinciale Vogelwerkgroep is Jan Gabriëls, Echellaan 12, B-3740 Munsterbilzen.

Het Jaarboek 1995 bevat artikelen over Limburgse fossielen, een routebeschrijving van belangrijke vindplaatsen voor Limburgse fossielen, twee artikelen gaan in op effecten van natuurbeheer en wel een verslag van een geslaagde, kleinschalige ingreep op de waterhuishouding van de Oude Beek te Beringen en de floristische resultaten van het begrazingsbeheer in de Broekbeemd in Wellen. Opvallende inventarisatieresultaten verschaffen de artikelen over de Pijpknotzwam en de zuidelijke libellensoorten. De bijdragen over de Aalscholvers in het Schuilensbroek en de Grauwe Klauwier in Bree zijn gedetailleerde soortgerichte studies van respectievelijk een succesvolle en een sterk bedreigde soort. Het artikel over de Aalscholvers geeft een overzicht van het onderzoek van Koen Leysen aan het Schuilensmeer gedurende de laatste tien jaar. Het gaat zowel over de trekvogels die er langskomen in het voor- en najaar, als op vogels die de indruk geven er te blijven hangen. Patrick Hermans beschrijft de toestand van de laatste Vlaamse populatie van de Grauwe Klauwier, namelijk die van de Sint-Maartensheide in Bree.

Volgens de auteur is de voornaamste oorzaak van de sterke achteruitgang te zoeken bij het veruigen en aanplanten van de wateringen in Belgisch Noord-Limburg en het structuurverlies van de oude cultuurlandschappen. Door een gericht strategie van aankoop, ondersteuningsovereenkomsten met landbouwers en landschapsherstel uitgevoerd door Wielewaal afdeling Bree, kon de populatie in 1995 iets toenemen.

Van elke werkgroep heeft het jaarboek een overzicht van de werkzaamheden in 1995 opgegeven. De vogelwerkgroep heeft onderzoek gedaan naar de Ortolaan, Grauwe Klauwier, Kerkuil, bosvogels, Blauwe Reiger, Dodaars, Fuut en Roek. Bovendien worden watervogeltellingen gehouden en monitoring van weidevogels, broedvogelinventarisatie Maasdal, bijzondere vogels van Vlaanderen en fenologie.

De enige aansluiting met de Nederlandse provincie Limburg zijn de watervogeltellingen vanaf 1995-1996 waar de Vlamingen en Nederlanders samenwerken. Bovendien werden besprekingen gevoerd en overleg gepleegd door Vlaanderen en Nederland in verband met de inrichting van belangrijke plassen als natuurgebied om grensoverschrijdende natuurgebieden tot stand te laten komen.

Likona Jaarboek 1995 is te bestellen door Bfr. 400 over te maken op rekeningnummer 000-0400447-31 van het Provinciaal Natuurcentrum, Ontvangsten, Hasselt, België, onder vermelding van 'Likona-jaarboek 1995'. Ook de vorige jaarboeken zijn nog verkrijgbaar, telefoon (011) 21 02 66, fax (011) 23 50 90.

African-Eurasian Waterbird Agreement door Nederland ondertekend

Minister J.J. van Aartsen van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV), heeft 15 augustus 1996 de African-Eurasian Waterbird Agreement ondertekend. Dit is een internationale overeenkomst voor de bescherming van circa 170 watervogels die van Noordoost-Canada, Groenland, IJsland en Rusland via Europa naar Afrika trekken (de zogeheten westpalearticke route). In totaal loopt deze vliegroue over zo'n 120 landen, waaronder Nederland. Vanaf 15 augustus 1996 ligt de overeenkomst voor alle betrokken landen ter ondertekening gereed bij het ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag.

Binnen de westpalearticke route is Nederland onmisbaar als foerageer-, rust- of overwinteringsgebied (bijvoorbeeld voor wadvogels en ganzen). Nederland spant zich reeds in voor het behoud en herstel van watervogelpopulaties in eigen land. De komende jaren zal ook steun worden gegeven aan projecten in Centraal- en Oost-Europa en West-Afrika. Voor deze projecten is circa 1,2 miljoen gulden per jaar gereserveerd. Bescherming van leefgebieden in de hele trekroue heeft daarbij voorrang.

Het African-Eurasian Waterbird Agreement heeft als doel het voortbestaan van watervogelpopulaties op de lange termijn te waarborgen. Internationale samenwerking op dit gebied is noodzakelijk om de vogels in zowel de broedgebieden, de overwinteringsgebieden als tijdens de trek te beschermen. Bij de overeenkomst is een actieplan opgesteld, niet alleen voor het behoud van de 170 soorten die worden genoemd in de overeenkomst, maar ook voor bijvoorbeeld het behoud van leefgebieden, onderzoek, monitoring en voorlichting. Voor de meest kwetsbare soorten zal een apart internationaal beheersplan worden opgesteld. Vooruitlopend op de overeenkomst zijn al diverse beheersplannen opgesteld voor bijvoorbeeld de Witkopenend, Marmereend, Kroeskoppelikaan en de Roodhalsgans.

De noodzaak van internationale samenwerking om trekkende diersoorten te beschermen, is reeds in de jaren zeventig door de Verenigde Naties onderkend. Daaropvolgend is in 1983 de Conventie van Bonn (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals) in werking getreden, waaronder overeenkomsten voor diverse diersoorten kunnen worden gesloten.

Het African-Eurasian Waterbird Agreement is zo'n overeenkomst onder de Bonn-conventie. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft tien jaar lang een voortrekkersrol vervuld in het opstellen van deze overeenkomst.